

Prof. Dr. Yakup Karasoy, Doç. Dr. Orhan Yavuz, **ÂŞIK ÖMER
DİVANI**, Konya 2010, 607 s. (tanıtma)

Esra EGÜZ*

Türk edebiyatı asırlar içinde gelişirken, kendi içinde çeşitli kollara da ayrılmıştır. Söz gelimi eski Türk edebiyatı, XI-XIX. asırlar arasında var olan klasik Türk edebiyatını, yeni Türk edebiyatı ise Tanzimatla başlayan ve günümüzde de devam eden edebiyatı konu edinir. Fakat edebiyatı her ne kadar eski edebiyat, yeni edebiyat, halk edebiyatı olarak tasnif etmeye çalışsak da, zaman zaman böyle bir ayırımın keskin hatlarla yapılmasının mümkün olmadığını görürüz. Çünkü bazı şairler ve yazarlar edebiyatın her yönüne ilgi duymuşlardır. Böylece ortaya koydukları eserlerin hangi alanda değerlendirileceği konusunda görüş ayrılıkları oluşmuştur. Bu durum aslında hem edebiyatımızın zenginliğini, hem de o şairin ya da yazarın kabiliyetini ve edebî gücünü gösterir.

Âşık Ömer de böyle bir şairdir. O, hem halk edebiyatı hem de klasik Türk edebiyatı nazım şekilleriyle şiirler yazmış, aruz veznini de hece veznini de ustalıklı kullanmıştır. Daha çok halk şairi olarak tanınan Âşık Ömer, aslında klasik Türk edebiyatının en hacimli divanlarından birine sahiptir. 1455 manzumesi ile o, edebiyatımızın en çok şiir söyleyen şairlerindedir. Yazdığı 808 murabbaı vardır. Bu açıdan değerlendirilince o, eski Türk edebiyatının en çok murabba yazan şairidir. Bu onun Divan'ının şiir sayısı açısından olduğu kadar, nazım şekilleri açısından da zengin olduğunu gösterir. Divan'ında kaside, gazel, murabba, koşma, muhammes, tahmis, müseddes, nazım, kıta, müsebbâ, muaşşer, müstezad, terkib-i bend, terci-i bend, türkü, destan, tekerleme, şarkı, semâi gibi nazım şekilleri ile yazılmış şiirler mevcuttur. O, bu haliyle edebiyatımızın her iki alanında da bilgi sahibi olan ve şiir yazabilen bir şahsiyettir.

* Arş. Gör., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı

Âşık Ömer'in bu hacimli Divan'ı, Prof. Dr. Yakup Karasoy ve Doç. Dr. Orhan Yavuz tarafından yayımlanarak okuyucuyla buluştu. Eser, Prof. Dr. Kemal Yavuz tarafından yazılan ve kitabın 9-64 sayfaları arasında yer alan 55 sayfalık bir takrizle başlıyor. Takrizde Âşık Ömer ve Divan'ı hakkında geniş bir değerlendirmeye karşlaşıyoruz. Öncelikle Âşık Ömer'in doğum yeri ve hayatı hakkında bilgi verildiğini ve bu bilgilerin Divan'dan alınmış beyitlerle temellendirildiğini görüyoruz. Ardından Prof. Dr. Kemal Yavuz, Âşık Ömer'in "Fasl-ı fi Beyâni'sh-şuarâ" başlıklı manzumesinden yola çıkarak onun diğer şairler hakkındaki görüşlerini ve şiir anlayışını ortaya koymuş, çok çeşitli nazım şekilleri kullanan Âşık Ömer'in özellikle murabba nazım şeklinde Türk edebiyatının birinci şairi olduğunu belirtmiş, ayrıca şairin vezin ve kafiye konusundaki tutumundan, edebî sanatları, atasözleri ve deyimleri kullanımından bahsetmiştir. Bu bölümde ayrıca Âşık Ömer'in üslubuna, etkilendiği ve etkilediği şairlere de beyitlerden örnekler verilerek değinilmiştir.

Takriz bölümünün ardından eseri hazırlayan yazarların kaleme aldığı "Söz Başı" başlıklı bir bölüm gelmektedir. Bu bölümde 1935 yılından beri Âşık Ömer Divanı ile ilgili ayrıntılı bir çalışmanın yapılmadığına dikkat çekilmiş, 1935'te Sadettin Nüzhet'in "*Âşık Ömer- Hayatı ve Şiirleri*" adlı eserini hazırlama sebebi de, Atatürk'ün Âşık Ömer Divanı'na olan ilgisine bağlanmıştır. Yazarlar ayrıca Sadettin Nüzhet'in 666 şiir içeren bu çalışmasının eksik bir çalışma olduğunu ve Âşık Ömer'in 1455 şiirini yayımlayarak kendilerinin bu eksikliği giderdiklerini ifade etmişlerdir.

"Söz Başı" başlıklı bölümden sonra kısaltmalar listesi verilerek "Giriş" bölümüne geçilmektedir. Giriş bölümünde yazarlar, Âşık Ömer'in doğum tarihi, doğum yeri ve memleketi hakkında ileri sürülen görüşlere yer vererek, Âşık Ömer'in XVII. yüzyılda yaşayıp XVIII. yüzyılın başında öldüğünü, memleketinin de Konya'nın Hadim ilçesine bağlı olan Gezlevi olduğunu ifade etmişlerdir. Bu giriş bölümünde ayrıca Âşık Ömer Divanı'nın nüshaları üzerinde durulmuş ve bu nüshalar hakkında ayrıntılı bilgi verilmiştir.

Bütün bu bölümlerin ardından Âşık Ömer Divanı'nın tam metni okuyucuya sunulmaktadır. Metin bölümünde, bir kısmı aruz ve bir kısmı da hece vezniyle yazılmış ve yazarlar tarafından edisyon kritiği yapılmış 1455 şiir yer alır. Ayrıca her şiirin altında o şiirin hangi nüshada ve kaçınıcı varakta geçtiği belirtilir.

Eserin ilginç bir özelliği de "Metin" ve "Kaynaklar" bölümlerinin ardından "Şiirlerin Dizini" başlıklı bir bölüme daha yer verilmesidir. Bu bölümde Divan'daki şiirlerin ilk beyitlerinin ikinci mısraı ya da ilk dörtlüklerinin son mısraı verilmiş ve karşlarına da bu şiirlerin vezni ve şiir

numaraları yazılmıştır. Eserin en sonunda ise çeşitli nüshalardan tıpkıbasım örnekleri verilmiştir.

Eser bu haliyle Âşık Ömer'in halk edebiyatından çok eski Türk edebiyatının önemli bir şairi olduğunu, halk edebiyatı yönünün bundan sonra geldiğini ve Nedim gibi büyük şairlerin yetişmesinde rolü olduğunu gözler önüne sererek hem eski Türk edebiyatı hem de halk edebiyatı olmak üzere her iki alana da katkı sağlamıştır.

